Poštnina pavšalirana

Leto I., štev. 39. V Ljubljani, četrtek dne 7. oktobra 1920. Posamezna štev. 60 vin.

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane celoletno . . 180 K
mesečno . . . . . 15 „
za zased. ozemlje . 300 „
za inozemstvo . . 400

Oglasi za vsak mm višine stolpca (58 mm) . 2 K
mali oglasi do 30 mm stolpca (58 mm) . 1 „

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo: Miklošičeva cesta št. 16/I. Telefon št. 72.
Upravništvo: Sodna ulica št. 6. Telefon št. 36.
Račun kr. pošt. ček. urada štev. 11.842.

Zadnje nemške intrige pred krizo Celovca.

Celovec, 6. okt. (Izv.) *Še dobri trije dnevi nas ločijo od plebiscita. Položaj se je začel naglo jasniti. Pretekle dni se je izkazalo, da je vsa avstrijska agitacija zgrajena na nesolidni podlagi. Avstrija je potrošila večkrat po 10 milijonov, da podkupi volilne upravičence. Vendar vse to ni bilo v stanu, da položaj spremeni njej v prid. Zato je začela segati po konečnih sredstvih. Z vseh strani zbira ljudi, ki jih pošilja v cono A, da tamkaj vznemirjajo prebivalstvo in da kjer mogoče, na dan glasovanja vzbudijo nemire. Občinski uradi v coni B, zlasti magistrat v Celovcu, izdajajo na tisoče identitetnih kart, s katerimi spravljajo take ljudi preko stare demarkacijske linije. Ker pa se Nemcem zdi, da bi tudi na dan glasovanja radi mnogi šli preko te črte, so komisijo zaprosili, naj jim za ta dan izda še posebne legitimacije, katere bo razdeljeval nemški zastopnik med avstrijske „volilce“, ki še nimajo volilske legitimacije. Stvar je prozorna. Za naraven razum pravičnega človeka bi bilo jasno, da se vsaj par dni pred glasovanjem ne sme čez črto puščati nikogar razen volilnih upravičencev. Na dan glasovanja samega pa je to čisto ob sebi razumljivo. Kljub energičnemu protestu jugoslovenskega delegata in proti glasu francoskega zastopnika, je komisija vendar sklenila ne le, da do nedelje zjutraj zadoščajo identitetne karte ampak tudi, da izroči in bianco nemškemu delegatu še 1250 legitimacij. Da je za to glasoval italijanski zastopnik razumemo. Upravičena naivnost pa se zdi, je glavna poteza angleškega delegata, ki je dirimiral v prid Avstriji. Zares, Anglija je poslala moža, ki nasede celo Avstrijcu. Radovedni smo, če bo ta polkovnik pred plebiscitom v coni B nastopal po istih načelih.*

Po zaslugi g. Pecka se bo na dan plebiscita potikalo na tisoče nevolilcev v coni A. Vsi ti ljudje imajo seveda namen vplivati na čistost plebiscita, ki je sicer angleškemu zastopniku neprestano na jeziku. Ako pride na dan glasovanja do neprijetnih nastopov, izvajanih po onih Avstrijcih, ki jih g. Peck propušča, bo treba zahvalo za to izreči njemu.

Vse to pa Avstriji nič ne bo pomagalo. Razpoloženje v celi coni A je tako, da nihče več ne dvomi na sijajni zmagi Jugoslavije. Dasi se ljudstvo tega zaveda, vendar se pripravljajo vsi naši, da pridejo do poslednjega moža in žene na glasovanje. Nemškutarski elementi nameravajo v znatni množini vzdržati se glasovanja, ker ne čutijo več trdnih tal pod seboj.

Pa tudi v coni B je začel položaj nagibati se v škodo Avstriji. Od ponedeljka naprej se začne kriza Celovca.

Pariz, 6. okt. (Izv.) *Veleposlaniška konferenca je na svoji včerajšnji seji sklenila, da mora 48 zavezniških oficirjev, ki se mude sedaj na Dunaju, odpotovati takoj v Celovec, da prisostvujejo ljudskemu glasovanju. Tako Anglija, kakor Francija in Italija bo udeležena vsaka po 16 oficirjih.*

Pariz, 5. oktobra. Dunajski korespondenčni urad poroča: Poslaniška konferenca je danes sklenila, da odpošlje najmanj 100 zavezniških častnikov v glasovalno ozemlje na Koroško.

Celovec, 6. oktobra. Vsaki občinski komisiji bo prideljen po eden ententni častnik zaradi nadzorstva in vzdrževanja reda.

Velikovec, 6. oktobra. Da bi v zadnjem trenutku izpremenili ugodni izid plebiscita, so vprizorili Nemci te-le zvijače: Priglasili so v začetku na tisoče takih glasovalcev, ki se dne 1. januarja 1919 niso nahajali niti v pasu B, še manj pa v pasu A. Večino teh glasovalcev so Nemci na občinskih komisijah najprej sami zavrgli, potem pa so se obrnili na plebiscitno komisijo s trditvijo, da bi ti priglašenci izgubili možnost pritožbe, ker so preoddaljeni, da bi se mogli pravočasno obvestiti. Res so dosegli, da so dobili nemški zastopniki pri distriktnih svetih dovoljenje, da predložijo lahko sami prizive za te odsotne brez vsakih informacij, brez pooblastila in brez avtentičnih dokumentov. Da te izvedejo, se je njim na ljubo celo podaljšal prvotni reklamacijski rok za štiri dni. Pri dosedanji praksi distriktnih komisij, ki zavračajo uradna potrdila naših uradov, priznavajo pa pri nasprotnikih celo privatna, od nasprotnikov sestavljena priporočila, je jasno, da bo na ta goljufiv način prišlo več tisoč neupravičenih glasovalcev v imenik, ne da bi slovenska stranka do dne 9. oktobra sploh izvedela, koliko in katere osebe se bodo na ta način vpisale v veliki imenik.

V petek podpis premirja med Rusijo in Poljsko.

Riga, 6. oktobra. *„Unitad Telegraph“ poroča: Z ozirom na to, da se je v vseh važnejših točkah dosegel sporazum, so načelniki mirovnih delegacij v torek ob 19.40 podpisali protokol, ki določa, naj se do petka podpiše premirje in predhodni mir.*

Berlin, 6. oktobra. Iz Rige poročajo, da se je v vprašanju ozemelj dosegel sporazum, po katerem se pridrži stara gališka meja. Litvanska bo ločena od Rusije po koridorju. *Poljska je pri pogajanjih dosegla skoro vse, kar je zaželela.*

Ruska-poljsko vojna.

Dunaj, 6. okt. Iz Stanislavova poročajo: Na severni fronti se razvijajo boji z novimi boljševiškimi divizijami. Med Žmerinko in Brajlo so Ukrajinci prodrli boljševiško fronto. Ukrajinska konjica že deluje za hrbtom sovražnika, ki beži proti Vinici. Doslej je zajela 3000 mož in uplenila 40 strojnic. 48 topov. Vse to je prišlo za boljševike popolnoma nepričakovano. Ukrajinska vlada je v vseh krajih, ki jih je osvobodila boljševikov, odredila mobilizacijo desetih letnikov.

Kopenhagen, 6. okt. (Izv.) General Wrangel je po soglasnih poročilih proglasil *mobilizacijo vseh v inozemstvu za vojaško službo sposobnih Rusov.* General Wrangel tudi noče priznati neodvisnosti Finske in stoji na stališču *nerazdeljivosti Rusije.* Priznati tudi noče nobenih pogodb, ki so jih sklenili Finska in ostale nove obmejne države z entento.

Anglija in Rusija.

London, 6. oktobra. (Izv.) Angleško-ruska pogajanja glede obnovitve trgovinskih odnošajev so prekinjena. Obnovila se bodo še le tedaj, ko bo izpolnjena zahteva angleške vlade glede izpustitve angleških vojnih ujetnikov v Rusiji.

Položaj na Irskem.

London, 6. oktobra. Iz Roscommonsa javljajo, da je odredila angleško-irska policija obširne represalije, pri čemer so razrušili nekaj poslopij. Včeraj so oboroženе tolpe napadle policijsko šolo pri Skibbereenu. Odnesli so orožje, poslopje pa zapalili.

London, 6. oktobra. Policija je zajela sinfajnovsko okrožno sodišče v North Meathu. Policija je vdrla v poslopje v trenutku, ko so člani sodišča zborovali. Člane je policija aretirala, akte pa so zaplenili.

Velika stavka v Berlinu.

Berlin, 6. oktobra. (Izvirno). Stavka v elektrarni Moabit traja dalje. V Berlinu je ustavljen ves tramvajski in celo zasilni promet. Tudi telefonska centrala v središču mesta je ustavila svoje delovanje. Izhajanje listov je v nevarnosti.

Zastoj v jadranskem vprašanju.

Beograd, 6. okt. (Izv.) V vprašanju *obnovitve pogajanj z Italijo je prišlo do stagnacije in izgleda, da dela Italija težkoče. V Beogradu prevladuje pesimizem.*

Beograd, 6. oktobra. (Izv.) Italijanski listi razširjajo v zadnjih dneh vesti o skorajšnjem sporazumu med Italijo in Jugoslavijo. Napram temu se nam s poučnega mesta zatrjuje, da ni med našo državo in Italijo glede bodočega sestanka še prav nič določeno ne v stvarnem ne v tehničnem oziru. Zlasti so netočne vse vesti, kakor da je že določen čas in mesto sestanka. Prazna ugibanja so tudi poročila, kakor da bi bilo gradivo za sporazum tako pripravljeno, da bi se mogla konferenca izvršiti tekom par dni.

Zagreb, 6. okt. „Jutarnji list“ poroča iz Beograda: Jadransko vprašanje stoji na mrtvi točki. Danes dopoldne bi moral italijanski opravnik Galanti sporočiti definitivni odgovor glede mesta in časa pogajanj. Za tem bi se imel sestati ministrski odbor za zunanje stvari, ki bi moral predložit svoj sklep minstrskemu svetu. Seja pa se ni vršila.

Beograd, 6. okt. (Izv.) *Za jutri je sklicana seja ministrskega sveta, ki bo razpravljal o jadranskem vprašanju.*

Zagreb, 6. oktobra. „Novosti“ poročajo, da se bo poleg ministra Trumbića udeležil pogajanj z Italijo tudi bivši ministrski predsednk Ljuba Davidović.

Bern, 6. oktobra. Poslanec Toviru, tajnik parlamentarne grupe italijanske ljudske stranke in oseben prijatelj Giolittia, katerega je spremljal tudi v Lucerno, se je mudil tukaj in dal uredniku švicarske telegrafske agenture sledečo izjavo: Lahko vas zagotovim, da se je italijanska vlada odločila, da pride kar najhitreje do rešitve jadranskega vprašanja. Temelji sporazuma so taki, da bo obema strankama mogoče, da jih sprejmeta. Danes je največji interes Italije, da si odpre svobodno pot za svoj gospodarski razvoj proti vzhodu.

Rim, 6. okobra. „Idea Nazionale“ javlja, da se je vrnil iz Beograda v Rim italijanski polnomočni minister Volpi, ki je razpravljal z jugoslovansko vlado o raznih gospodarskih vprašanjih, zlasti glede bodočnosti trgovske družbe „Compagnia di Antivari“, ki je osnovana z italijanskim kapitalom. Ako je Volpi razpravljal o tem vprašanju z beograjsko vlado po nalogu rimske, je to znak, da je italijanska vlada že priznala aneksijo Črne gore z Jugoslavijo. „Idea Nazionale“ zaključuje: „Conte Sforza pozablja, da se nima boriti samo z velikim problemom, ki je življenske važnosti za Italijo, njemu nasproti dva velika Italijana, ki se imenujeta: Gabriele d' Annunzio in Enrico Millo.“

Politični položaj.

Beograd, 6. oktobra. (Izv.) V političnem življenju je nastal zastoj, ker je večina politikov na agitacijskem potovanju. Splošno prevladuje mnenje, da za prihodnjo sejo Narodnega predstavništva dne 12. t. m. ne bo dovolj poslancev navzočih v Beogradu.

Beograd, 6. okt. (Izv.) Odbor za proučevanje predloga o pooblastilnem zakonu bi imel imeti svojo prvo sejo v ponedeljek, ki pa se radi odsotnosti večine članov ni mogla vršiti. V odboru so dr. Hohnjec (kler.), dr. Šurmin (nar. kl.), Nastas Petrović (radik.), dr. Lenac (neopredeljen), Kostić (radik.) in pa Protić (rad.).

Socijalna kriza v Italiji

Rim, 6. oktobra. (Izvirno). Pri zopetni otvoritvi nekaterih kovinskih tvornic je prišlo do incidentov. V Spezziji in Bresciji so tvornice še vedno zaprte. V njih so bile razkrite bombe in zaloge orožja, ki so jih delavci nakopičili za časa zasedbe. Med industrijalci in delavci se vrše pogajanja glede odstopitve nekaterih tvornic produktivnim zadrugam. Gre zlasti za odstop nekaterih rudokopov.

Italijanski socijalisti proti suvereniteti Italije nad Reko.

Trst, 6. oktobra. Včeraj popoldne se je parlamentarno - socialistična skupina sestala k posvetovanju. Posvetovanja se je udeležilo 55 članov vodstva stranke in zastopnikov splošne delavske zveze. Passigli je poročal o političnih razmerah v Julijski Benečiji. Poročilo je bilo odobreno. Nato je poročal odposlanec Bombacci o položaju v Rusiji in je izjavil, da se, ako se revolucija ne razširi po vseh ostalih deželah, tudi v Rusiji osnuje socialno-demokratična vlada. Ravnatelj lista „Avanti“ Serrati je opozarjal na ravnodušnost, ki jo kažejo ljudske množice v Rusiji napram novemu režimu, in je omenil, ali bodo pač boljševiki zmožni, da bodo vztrajali na dosedanji poti razširjevanja splošne revolucije. Serrati je še pristavil, da ruska revolucija ni končana. Čelo Ljenin je izjavil, da je za to treba še najmanj 50 let. Serrati meni, da je za ureditev transportnih razmer v Rusiji potrebnih še več desetletij.

Trst, 6. oktobra. (Izv.) Na seji socijalistične parlamentarne skupine je poslanec *Passigli* obravnaval tudi reško vprašanje. Odločno obsoja režim d' Annunzia in izjavi: „Hočemo, da se končno reši jadranski problem, kakor ga je mogoče danes rešiti; dokler ga ne bomo rešili *mi* resno s tem, da upostavimo pravico za vse narode, da žive in uspevajo. Torej, rešimo reški problem *z realno, efektivno nezavisnostjo,* ki odgovarja mednarodnim interesom delavstva.“ *Passigli* dalje zahteva, da se nemudoma zgradi železnica preko Predela. Vlada naj sklene z naslednstvenimi državami take pogodbe, ki bodo pospeševale tržaško luko. Trst bodi prosta luka. Med nadaljnimi govorniki je omenjati slovenskega socialista Regenta, kateri je izjavil, da so socijalistične organizacije v slovenskih krajih popolnoma internacionalne in da je njihov izključni namen, pobijati italijanski, kakor tudi slovenski kapitalizem.

Volilno gibanje.

Beograd, 6. okt. (Izv.) Na včerajšnji seji glavnega odbora demokratske stranke je bilo sklenjeno, da se osigurajo mandati politikom iz okupiranih ozemelj. Kandidirali bodo v Šumadiji. Glavni odbor je dobil iz vseh krajev države poročila o strankinem položaju, ki so zelo ugodna. Glavna konferenca stranke, ki bi se imela sklicati v kratkem, se sploh ne bo vršila, ker ni nobenih spornih vprašanj, ki bi jih bilo treba rešiti. Glede programa in taktike pri volitvah vlada popolno soglasje. Izdelal se bo novi štatut in izdal v kratkem proglas na narod, v katerem bodo navedene ideje in program stranke s katerim bo šla v volilni boj.

Beograd, 6. oktobra. Govori se, da bo voditelj republikanske stranke Jaša Prodanović kandidiral na Hrvatskem. V Črni gori bo postavljena enotna kandidatska lista jugoslovanskih nacionalistov. Dosedanji, ugledni črnogorski voditelj Dahović izjavlja, da ne bo kandidiral. Nosilec liste bo najbrže bivši črnogorski ministrski predsednik Andrija Radović.

Beograd, 6. oktobra. Danes je bil objavljen volilni oklic in program, ki ga je odobrila konferenca radikalne stranke v dneh 25. in 26. septembra. Program vsebuje nastopne točke: Radikalna stranka stoji na stališču krfske deklaracije. Njen program je za edinstvenost države z dinastijo Karagjorgjevičev na čelu. V državi mora vladati popolna enakopravnost. Cirilica in latinica sta enakopravni. Edinstvena država naj dobi samo upravne oblasti v gospodarskem, zgodovinskem in etnografskem oziru. Radikalna stranka ne stavlja vprašanja o problemu dveh zbornic v ustavotvornem gibanju. Volitve se morajo vršiti na podlagi splošne in tajne volilne pravice. Kar se tiče zunanje politike, stoji radikalna stranka na stališču integralnosti in izpolnitve naših nacionalnih aspiracij, kakor tudi obvarovanja priborjenih pridobitev. Radikalna stranka je za prijateljske zveze z dosedanjimi zavezniki ni za zaključenje novih zvez ter prijateljstev, ki so v interesu našega narodnega napredka.

Čehi imajo volilno pravico.

Ljubljana, 6. oktobra. Ljubljanski magistrat v volilne imenike ni vpisal naših vrlih Čehov, da si člen 9. volilnega reda izrecno predpisuje, da se smatrajo v smislu tega člena za državljane vsi oni Slovani po plemenu in jeziku, ki so se dotedaj, ko so se začeli sestavljati volilni imeniki, stalno naselili v katerikoli občini kraljevine SHS. Sicer so pa vsi ti Čehi tak po mirovni pogodbi naši državljani. Naprošeni so vsled tega, da na magistratu reklamirajo svojo volilno pravico. Magistrat bode po našem mnenju vršil le svojo dolžnost, ako bode v smislu zadnjega odstavka člena 25. volilni imenik popravil *uradoma* in sklepu priložil uradno izjavo, da je novo vpisani volilec češke narodnosti in da biva pri nas že preko šest mesecev ter da se sploh stalno naselil v Ljubljani. Ako bi volilec ne mogel priložiti krstnega lista in ker je po sebi umljivo, da ga v osmih dneh od rojstne občine dobiti ne more, naj prinese kako drugo uradno listino, iz katere izhaja njegova starost in naj jo županstvo potrdi, navajajoč pri tem okolnosti in dokazila, iz katerih ta starost nedvomno izhaja.

Zakonski predlog o pobijanju draginje.

Beograd, 5. okt. Pred ministrskim svetom se nahaja končnoveljavno besedilo zakona o pobijanju draginje živil. Člen 1. določa, kaj se ima razumeti kot življenska potrebščina. Člen 2. določa, da more ministrski svet, ako treba, odrediti, da se *gotove potrebščine izločijo iz privatne lasti producenta ali trgovca* proti povračilu vrednosti. O načinu izvršitve se bo napravil poseben pravilnik. Člen 3. Ministrstvo za prehrano in obnovo zemlje se pooblašča, da sme po potrebi in po odobritvi ministrskega sveta odrediti *popis vseh vrst ali samo kake posebne vrste življenskih potrebščin* s prepovedjo, da se ne smejo odstraniti. Popis se sme izvršiti na vsem ozemlju Jugoslavije ali pa samo v posameznih krajih. Člen 4 predvideva *poseben cenik*, ki se bo odredil s posebnimi pravili. Člen 5 predvideva *ustanovitev državnega odbora;* njegove člane bo imenoval ministrski svet. Člen 6 vsebuje za prestopke proti odredbam tega zakona *stroge kazni do 50.000 dinarjev, tri let zapora, ustavitve obrti in konfiskacije blaga.*

Razna brzojavna poročila.

Praga, 6. oktobra. (Izvirno). Neposredno je pričakovati proglasitve izjemnega stanja nad vso Slovaško. „Pravo rude“ javlja, da so na nekaterih krajih zaradi tega že izbruhnile stavke. V Bratislavi stavka nad 20.000 delavcev.

Sofija, 6. oktobra. (Izvirno.) Bolgarski proračun izkazuje deficit v znesku 500 milijonov levov.

Washington, 6. oktobra. (Izvir.) Predsedniške volitve v Zedinjenih državah so razpisane za 2. novembet. Najboljše šanse za izvolitev ima republikanski kandidat *Harding.*

Washington, 6. oktobra. (Izvir.) Po vsem vzhodnem obrežju Meksiko je izbruhnila rumena mrzlica. Potovanje v pristanišča v vzhodnem obrežju je prepovedano.

Beograd, 6. oktobra. (Izv.) Centralni arhijerevski sabor je z večino glasov odločil, da v zmislu sklepa Vaseljenskega sabora v Halkedonu leta 1451, ni potrebna volitev srbskega patriarha. Minister vere naj kratkomalo preloži regentu ukaz, skaterim naj se srbski metropolit Dimitrijev proglasi za srbskega patriarha. Minister za vero se še ni odločil, ker stoje nekateri arhijereji na stališču, da se mora vršiti volitev patriarha.

Politične beležke.

+ **O pomenu SLS** piše glasilo drja. Korošca: V ustavodajnem zboru bo tvorila SLS vsekakor *neznatno manjšino.* Ako se ji pridruži še hrvatska ljudska stranka (do sedaj so nam klerikalci vedno govorili, da sta slovenska in hrvatska „ljudska stranka" eno in isto, „Straža" pa dopušča, da pojdete vsaka svojo pot op. ur.) bo še vsega skupaj *veliko premalo, da bi zamogli igrati samostojno vlogo.* Treba bo iskati opore pri drugih. Najmočnejši stranki bosta brez dvoma *srbska* radikalna in *jugoslovanska demokratska stranka.* „Straža" trdi in radi ji verjamemo, da je slovenska klerikalna stranka najbolj sorodna srbski radikalni stranki ter napoveduje delno *suspenzijo programa,* češ SLS bo morala *seveda pustiti* na strani mnogo svojih želj in načrtov. Po tej iskreni napovedi si približno lahko predstavljamo, koliko pomena in resnosti je treba pripisovati raznim demagogičnim volilnim geslom naših klerikalcev.

+ **Klerikalno-radikalska zveza.** Radikalci poizkušajo pridobiti med Slovenci in Hrvati svojih ljudi. Za vse slučaje pa jim naj služijo kot rezerva slovenski klerikalci, ki so čisto izven sebe, da bodo smeli služiti še nadalje oni stranki, ki nositeljica vsega, kar imenujemo pri nas balkanizem. Mariborska „Straža" slavi v posebnem uvodniku radikalce kot zaveznike klerikalizma.

+ **Dalmatinski radikalci** *proti radikalni stranki.* „Nova Doba" poroča, da sta dospela v Dalmacijo radikalca Ljuba Jovanović in dr. Nikola Subotić, da bi se dogovorila z dalmatinskimi radikalci glede nastopa radikalne stranke v Dalmaciji pri volitvah v konstituanto. Toda radikalni politiki v Dalmaciji so sprejeli radikalske delegate jako hladno in jim dali razumeti, da v Dalmaciji ni prostora in časa za strankarske borbe, dokler se nahaja sovražnik našega naroda v deželi, in da med dalmatinskimi radikalci prevladuje struja, da se pridružijo ostalim narodnim strankam v akciji za skupno kandidatno listo.

+ **Naši monitori.** „Politika" javlja, da je rešitev poslaniškega sveta glede razdelitve donavskih monitorjev izzvala v naših vladnih, političnih in gospodarskih krogov veliko razburjenje in nezadovoljstvo. Naša vlada sicer še ni definitivno sklepala o svjem stališču, ki ga zavzame v tem vprašanju, a soglasno se odklanja tak sklep, ki bi nam odvzel naš vojni plen! Prepustitev monitorjev stalni podonavski komisiji ne pomenja nič drugega nego izročitev monitorjev madžarski vladi! Pomorci so baje izjavili, da bodo poprej potopili monitorje, preden jih izroče komurkoli! Monitorji morajo biti naši ali pa nikogar — to je geslo naših pomorcev.

+ **Politični položaj** *v obdonavskih državah.* Soglasni sklep avstrijskega parlamenta, da se naj kljub prepovedi senžermenske pogodbe v šestih mesecih izvrši v Avstriji plebiscit o pridružitvi k Nemčiji, je vzbudil v ententnih krogih razumljivo pozornost in osupnjenost. Zlasti Francozi, ki so v zadnjem času podpirali Avstrijo, kjer so le mogli, vidijo sedaj, da so prevarani in da jih bodo dunajski politiki pri prvi priliki ogoljufali. Ni čuda, če se francosko časopisje precej razburjeno bavi s francosko politiko v obdonavskih državah ter zahteva revizijo. Značilno je, kar piše n. pr. pariški „Populaire". Bila bi krivda ententnih držav — pravi „Populaire" ako bi ob Donavi v kratkem nastala politična kriza. List opozarja, da se v Monakovem pripravlja vzpostavitev Wittelsbachovcev in v Budimpešti vzpostavitev Habsburžanov. Pravtako, kakor bi se mogla iz Monakovega pripravljati revanžna vojna, bi bilo mogoče, da bi bila Budimpešta žarišče vojnih hujskarij proti Češkoslovaški, Jugoslaviji, Avstriji in Rumuniji. Toda francoski tisk obrača svojo pozornost samo na Avstrijo zaradi ljudskega glasovanja o vprašanju priklopitve, dočim je izid znan že vnaprej. Pariz naj že zdaj izjavi svoj veto. Avstrijski proletariat pa sili strah pred madžarskim nasiljem k priklopitvi. — K temu je treba dodati, da kažejo nekateri znaki, da išče francoska politika v najnovejšem času nove orijentacije. V Parizu kažejo Jugoslovanom zopet prijaznejši obraz.

+ **Italija in mala ententa.** V zvezi z jadranskim vprašanjem bavi se italijansko časopisje tudi z malo entento in konstatira, da je Jugoslavija znala vešče izrabiti malo entento, ki ima danes že značaj obrambne zveze. Ako Beneš in Jonescu še toliko zagotavljajo — piše „Giornale d' Italia", da mala ententa nima nikakih neprijateljskih ali celo sovražnih namenov proti Italiji, mi jim tega ne moremo verjeti, ker vidimo, kako nepopustljiva in nepristopna je Jugoslavija v jadranskem vprašanju! Z mirno dušo lahko trdimo, ako ne pride te dni do sporazuma med Italijo in Jugoslavijo, je tumu kriva samo mala ententa!" — Rimska „Tribuna" svetuje vladi, da naj se nikar ne vjame v past, ki jo je Jugoslavija naslonjena na malo entento, tako spretno postavila in naj ne pošlje svojih zastopnikov k neposrednim pogajanjem, predno se ne razbistri najvažnejše današnje vprašanje, a to je pomen male entente. — „Epoca" zavrača rimske liste, ki govore o neuspehu misije Take Jonesca in pravi, da ni bil tisti ki je doživel neuspeh Take Jonescu, pač pa je doživela neuspeh italijanska diplomacija, ki ni mogla sprečiti oživotvorenje male entente. „Epoca" je prepričana, da bo mala ententa, kakor hitro se natanko precizirajo vsi njeni cilji, eden najodločilnejših faktorjev v Evropi, ki bo imel v svoji roki osrednjo Evropo in bo gospodar poti na vzhod! V načelu ta mala ententa že obstoji, ker posledice njenega obstoja vidi in čuti danes Italija, a to bo čutila še veliko bolj, ko dobi ta nova zveza obseg, ki bo morda presenetil nas vse!

+ **Take Jonescu** *o mali ententi.* Take Jonescu je v razgovoru z zastopnikom pariškega „Intransigeant" povedal, da namerava odpotovati na Angleško; čez en teden se vrne v Pariz in odpotuje v Prago in Beograd. Pomen male entente se je jako povečal. Vse sporne točke med Čehoslovaško in Poljsko bi se dale lahko odpraviti, ako se Poljska ne bi več nahajala v vojnem stanju. Med državniki Rumunije, Jugoslavije, Čehoslovaške in Grške vlada popoln sporazum. Take Jonescu misli, da bo tudi Poljska pristopila k mali ententi, čije politika temelji na petih mirovnih pogodbah in je prilagodena politiki zaveznikov.

Prosveta.

Narodno gledališče.

Drama:

Četrtek, 7. okt.: Cankar: Za narodov blagor. A.
Petek, 8. okt.: Leonid Andrejev: Anfisa. E.
Sobota, 9. okt.: Bernard Shaw: Pygmalion. B.
Nedelja, 10. okt.: Milan Ogrizović: Hasanaginica. (Izven.)
Ponedeljek, 11. okt.: Ivan Cankar: Za narodov blagor. D.

Opera:

Četrtek, 7. okt.: Gounod: Faust. B.
Petek, 8. okt.: Leoncavallo: Glumači; Bayer: Kraljica Lutk. D.
Sobota, 9. okt.: Oskar Nedbal: Iz bajke v bajko. A.
Nedelja, 10. okt.: Verdi: Tr[illegible] (Izven.)
Ponedeljek, 11. okt.: Zaprto.

•

— **Narodno gledališče.** Drama pripravlja Shakespeara „Sen kresne noči" v Župančičevem prevodu, in Beaumarchairejevo veseloigro „Figaro se ženi". — Opera pripravlja in študira na novo Smetanovo opero „Dalibor".

— **Gledališki list** št. 4 je izšel z sledečo vsebino: Vspored drame in opere; F. A. Kritika in igralec. Gledališka kronika.

— **Jugoslovanska tehnična terminologija.** Uredništvo Jugoslovanske tehnične terminologije prosi vso jugoslovansko inteligenco, strokovne zavode, šole, industrijalce, trgovce in obrtnike, da mu pošiljajo prispevke, da se kar najprej konča veliko delo. Prispevke pošiljati uredništvu v Zagreb, Visoka tehnična šola.

— **V beogradski operi** je nastopil z velikim uspehom novo angažirani baritonist Trifunović, absolvent ženevskega konzervatorija.

* **Prosvetno društvo** *za Baranjo.* V Baranji je bilo pred kratkim ustanovljeno prosvetno društvo „Despot Stevan Stiljanović", ki bo namesto dosedanjih madžarskih šol ustanavljalo po Baranji jugoslovanske šole.

* **Društvo jugoslovansko-češke vzajemnosti.** V Zagrebu se je na inicijativo vseučiliškega profesorja doktorja Prohaszke ustanovila po vzoru Jihoslovanske komise v Praze češkoslovanska komisija, ki bo delovala na medsebojnem zbližanju in spoznavanju obeh slovanskih narodov. Izbran je bil odbor 10 članov z načelnikom dr. Mandićem. Za tajnika je bil izvoljen dr. Musolin, lektor češkega jezika na zagrebški univerzi.

Korošci! Zelena glasovnica je prusko in italijansko suženjstvo, bela je jugoslovanska svoboda.

Pristašem JDS v Ljubljani.

Preglejte takoj volilne imenike, ki so razpoloženi.

Ugotovite, če je vsak naš pristaš vpisan v volilni imenik in če je pravilno vpisan. V volilni imenik spada vsak moški, ki je bil dne 25. septembra 21 let star in ki biva že pol leta v občini.

Nasprotnike, ki nimajo teh pogojev, izreklamirajte.

Opozarjamo, da so volilni imeniki zelo nepopolni, da so izpuščene cele hiše, celi deli ulic, zato naj vsakdo pogleda, če je vpisan.

Volilni imeniki so na razpolago v tajništvu JDS, Narodni dom, I. nadstropje, in sicer vsak dan do ponedeljka od 9. do 13. in od 15. do 18. ure ter v posameznih okrajih pri političnih društvih JDS.

Z reklamacijami hitite, ker v ponedeljek konča za Ljubljano reklamacijska doba.

Vse podrobne informacije v tajništvu in pri naših krajevnih političnih organizacijah!

Domače vesti.

Ljubljana, 6. oktobra.

* **Pozivljemo volilce JDS,** da se vsak prepriča, je-li v volilnem imeniku ali ne. Volilni imeniki so razgrnjeni samo do prihodnjega ponedeljka v občinskih uradih. Odbori naših političnih društev in krajevnih organizacij naj olajšajo in pospešijo reklamacijsko postopanje. Tiskana navodila so bila vsem odborom pravočasno odposlana z vzorci za vpisanje in izbrisanje onih oseb, ki niso za volitev upravičene. V večjih krajih (Ljubljana, Celje, Maribor) naj se naši pristaši obračajo glede reklamacij v prvi vrsti na politične organizacije v svojem okolišu, ki imajo volilne imenike v prepisu, v drugi vrsti pa vsakdo lahko dobi potrebna navodila pri strankinem tajništvu v teh mestih. Svojim pristašem naročamo, da se pobrigajo za reklamacije v svoji okolici (za celo hišo, ulico, sosedne ulice) in za svoje znance. Enako pažnjo pa morajo posvetiti volilnemu imeniku, da se izbrišejo za volitev neupravičene osebe nam nasprotnih strank. — Osrednje tajništvo JDS v Ljubljani posluje od četrka dne 7. oktobra in vštevši do prihodnjega ponedeljka permanentno od 9. do 1. ure in od 3. do 8. ure popoldne. — *Tajništvo JDS.*

* **Za načelnika I. klase** v ministrstvu notranjih zadev je imenovan šef oddelka za Slovenijo v ministrstvu inspektor dr. Vilko Baltić.

* **Meminisse invat.** V Ptuju namerava baje naša vlada namestiti prof. Bratanitscha. Nismo maščevalni, kakor so prej bili Nemci, toda to vendar ne gre, da se ta mož namesti ravno v Ptuju. Pisec teh vrst je osebno priča, kako se je Bratanitsch obnašal o priliki Ciril-Metodove skupščine v Ptuju leta 1908. Bil je takorekoč na čelu besne tolpe, ki je pod okriljem Ornigove policije z gnilimi jajci, črnilom in kamenjem ometavala skupščinarje na njihovem križevem potu od kolodvora do Narodnega doma; povrh jih je seveda obkladal kot kak pobesneli Fakir z najgršimi psovkami. Te vrstice, kakor rečeno, vkljub dejstvu nimaja namena, da možakarju odjedo kruh v Jugoslaviji, ali on ne spada na zavod bivše Štajerske, niti seveda Koroške.

* **Delo razmejitvene komisije.** Iz Maribora nam poročajo: V sredo in v petek preteklega tedna je bila razmejitvena komisija zopet na obmejnem ozemlju pri Sv. Urbanu in Sv. Lovrencu ter se je podrobno informirala o krajevnih razmerah in željah prebivalstva. Člani komisije, razen našega komisarja generala Pliveliča, so v soboto odpotovali na Dunaj, da se tam predstavijo avstrijski vladi. Po njihovem povratku v petek bo v kratkem padla odločitev končnoveljavnih mej med Košenjakom in Sv. Lovrencom. Pogajanja med našo in avstrijsko delegacijo zaradi mejne črte Sv. Duh-Mura so se v zadnjem času nadaljevala.

* **Pobožne laške želje.** Tržaški „Piccolo" poroča iz Zagreba od 4. t. m. da so se ponovile pobune na Hrvaškem in da je prišlo do krvavih dogodkov med Srbi in Hrvati, pri katerih je bilo mnogo mrtvih. „Piccolo" hoče na vsak način po starem avstrijskem načinu konstruirati poboje med obema plemenoma. Vemo pa, da na Hrvatskem se niso ponovili spopadi, in da spopadov med Srbi in Hrvati sploh nikdar ni bilo.

* **Gospod Fr. Renčelj** naj izvoli javiti se v našem uredništvu pri gosp. drju. M. Brezigarju.

* **Zastopniki brnskega dijaštva,** ki so oddali drju. Kramerju prošnjo, naj se javijo pri našem glavnem uredniku.

* **Milijonsko volilo C. M. družbi.** Umrli *dr. Josip Georg,* odvetnik v Šmarjah pri Jelšah je zapustil glavni del svojega premoženja Ciril Metodovi družbi, ki dobi iz volila za svoje prosvetne ustanove nad 1 milijon kron. Pokojnik si je s tem volilom postavil najlepši spomenik.

* **Koroški shod v Beogradu.** Iz Beograda nam brzojavljajo 6. oktobra: Danes v sredo popoldne se je vršilo v veliki slavnostni dvorani II. gimnazije manifestacijsko zborovanje za Koroško. Dvorana je bila nabito polna. Zborovanju so prisostvovali tudi minister Kukovec ter podpredsednika narodne skupščine dr. Ribar in Ribnikar. Za predsednika je bila izvoljena znana voditeljica jugoslovanskih žen gospa Hristićeva, ki je v svojem uvodnem govoru poudarjala solidarnost vseh jugoslovanskih žena s koroško ženo in materjo, ki se bori za bodočnost svoje dece. Vscuč. prof. Stanojević je podal lepo sliko o zgodovini Slovencev in pomenu Koroške za slovensko pleme. Poudarjal je ogromne interese, ki jih ima ves narod in država na ugodnem izidu koroškega plebiscita. Podpredsednik zbornice Ribnikar je poročal o položaju v plebiscitnem ozemlju, slikal je intrige in nepošteno taktiko nasprotnikov in poudarjal odločnost našega naroda, da izvojujemo zmago. Opozarjal je konečno, da bo po ugodnem izidu plebiscita v coni A gotovo se odločila tudi cona B za Jugoslavijo, zlasti ako bo vlada s pametno politiko olajšala prehod te cone iz beraške Avstrije v gospodarsko jako Jugoslavijo. Vsi govorniki so želi burno odobravanje. S shoda sta bili odposlani brzojavki deželni vladi in gospé Tavčarjevi kot voditeljici slovenskega ženstva, v katerih izražajo Beograjčani koroškemu ljudstvu svoje simpatije in svojo solidarnost.

* **Strumnica v Makedoniji** za Koroško. Društvu Gosposvetski zvon so poslali oficirji in meščani iz Strumnice v Makedoniji lepo darilo 4000 K.

* **Jugoslovansko sokolstvo za Koroško.** Po vsej Jugoslaviji so prirejala sokolska društva predavanja in zbirke v korist Koroške. V Sarajevu je bil velik shod pod geslom „Za našo Koroško", medtem so pa gospe in gospodične po mestu zbirale prispevke. Shod je otvoril starešina sarajevskega Sokola Stevo Žakula. Dr. Čremošnik je pa imel daljše predavanje o Koroški. Prireditev je lepo uspela. — Enako prireditev je priredil tudi virovitiški Sokol s sodelovanjem društev „Rodoljub" in „Mladost". Predavanje je imel prof. Tailsbaner; med prebivalstvom se je nabral lep znesek v podporo Koroške.

* **Opozarjamo!** Znani ljubljanski nemški hujskač, sobni slikar Fröhlich, je odšel na Koroško z izrecnim namenom agitirati za Avstrijo. On se hvali, da ima v Ljubljani domovinsko pravico, četudi je rojen na Koroškem in da se mu zato nič ne more zgoditi. Morda je to resnica, ampak ako je mož res jugoslovanski državljan in agitira pri koroškem plebiscitu proti Jugoslaviji, potem je čisto navaden veleizdajalec, ki spada na zatožno klop, ako pa ni naš državljan, potem se ga mora izgnati, ker nekaznovan tak človek ne sme ostati.

* **Transport naših visokošolcev** iz Maribora se je odpeljal v torek v Prago. Skupno z našim dijaštvom so se vozili tudi bolgarski dijaki, ki potujejo na nemška vseučilišča. Pred odhodom vlaka so zapeli naši dijaki več narodnih pesmi.

* **Višek je dosegel.** K tej naši notici nam pošilja dr. A. Juvan iz Maribora sledeče pojasnilo: Ni res, da imam kot samec udobno stanovanje, obstoječe iz dveh sob in kuhinje, res pa je, da stanujem kot mesečni podnajemnik pri drugi stranki. Ni res, da sem spremenil privatno stanovanje za svojo pisarno, res pa je, da je bila že pred menoj v teh prostorih pisarna mestnega pogrebnega zavoda. Ni res, da sem zasegel te prostore, res pa je, da mi je g. ravnatelj pogrebnega zavoda iz prijaznosti te prostore odstopil. — *Dr. Juvan.*

* **Za dobrovoljce.** Društvo jugoslovanskih dobrovoljcev za Slovenijo pozivlja vse člane, da se zanesljivo udeleže sestanka v četrtek dne 7. t. m. ob 20. uri zvečer v društvenih prostorih. Ker je zadeva zelo važna, je udeležba obvezna.

* **Za dosluženе podčastnike.** Minister za vojsko in mornarico je glede poskušne prakse podčastnikov, ki služijo neprestano 12 let v vojski in ki imajo pravico do civilne službe, odredil nastopno: 1.) Vsi podčastniki bivše avstro-ogrske vojske, ki so se dne 1. avgusta 1919. prijavili pri edinicah ali drugih vojaških organizacijah, se smatrajo kot sprejeti v našo vojsko. Za vse te podčastnike velja zakon o ustrojstvu vojske kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. V členu 24. zakona o ustrojstvu vojske je določeno, kako civilno službo morejo dobiti podčastniki, ki služijo neprestano 12 let v vojski. Za vsakega podčastnika, ki želi dobiti civilno službo, odobri vojno ministrstvo na prošnjo šestmesečno prakso, a po končani praksi mu izda potrdilo. Za vsak primer odobritve prakse, izposluje vojno ministrstvo predhodno dovolitev prakse od onega ministrstva, v čigar področje spada dotična služba, v katero hoče podčastnik vstopiti. 2.) po členu 24. zakona o ustrojstvu vojske podčastniki ne smejo prakticirati brez dovoljenja vojnega ministrstva. V tem primeru mu ministrstvo tudi ne izda potrdila o končani praksi. Ministrstvo odobri prakso samo za one stroke, ki so določene v členu 24. zakona o ustroju vojske.

* **Eno- in dvokronski bankovci** *se morajo sprejemati.* Zagrebški delegat finančnega ministrstva objavlja, da so eno- in dvokronski bankovci še vedno plačilno sredstvo v področju naše kraljevine in da se torej v prometu *morajo* še nadalje sprejemati, ako so pravilno žigosani. Isti delegat je oblasti obenem obvestil, da morajo, ako hočejo take bankovce zamenjati, izročiti iste sortirano in pod ovojem v vsotah po 1000 kron, in sicer v desetih paketih po 100 kron. Na ovoju mora biti podpis odgovornih računovodij.

* **Boj** *proti spolnim boleznim.* Minister za ljudsko zdravje je ravnokar izdal naredbo o zdravljenju spolnih bolezni, s katero se v svrho strokovnega in brezplačnega zdravljenja veneričnih bolezni ustanove posebne ambulance za kožne in venerične bolezni. Te ambulance bodo centralni zdravstveni zavodi. Vsi zdravniki bodo morali ambulancam naznanjati število bolnikov, ozdravljenih in neozdravljenih, in zlasti one osebe, ki se odtegujejo zdravljenju. V krajih, kjer vlada epidemični sifilis, se poleg ambulanc ustanove postaje za spolne bolezni. Zdravljenje na teh postajah bo brezplačno. Tudi v bolnicah se ustanove „ambulatoriji za brezplačno zdravljenje spolnih bolezni". Pregled in zdravljenje se bo vršilo po potrebi; najmanj pa dvakrat na teden.

* **Protestni shod** *gospodarskih korporacij proti* nadmernim novim davčnim bremenom se vrši danes, v četrtek dne 7. oktobra ob 14. uri, v dvorani „Mestnega doma". Podpisane organizacije vabijo svoje člane k čim najobilnejši udeležbi. V znak protesta naj ostanejo trgovine in javni lokali med shodom po možnosti zaprti. — Trgovska in obrtniška zbornica, Zveza industrijcev, Zveza trgovskih gremijev in zadrug, Zveza obrtnih zadrug, Gostilničarska zveza.

* **Društvo** *državne varnostne straže ter detektivov, policijskih uradnikov in pisarniških pomožnih moči za Slovenijo* s sedežem v Ljubljani, je priredilo dne 2. oktobra t. l. v veliki dvorani „Uniona" prvo društveno prireditev, katera je nad vse pričakovanje krasno uspela. Udeležili so se prireditve predstavniki vseh najvišjih državnih in vojaških oblastnij, mestnega magistrata, polnoštevilni častniški zbor, profesorji itd. ter mnogobrojno občinstvo. Društvo se tem potom iskreno zahvaljuje vsem obiskovalcem prireditve, kateri so s svojo navzočnostjo pripomogli k prelepemu uspehu, kakor tudi vsem darovateljem, kateri so z darovi in prispevki pripomogli k ustanovitvi podpornega sklada za onemogle varnostne organe ter njihove vdove in sirote.

* **Okrožni klub** *jugoslovanskih dobrovoljcev za celjski okraj* ima dne 17. oktobra v Narodnem domu sestanek, na katerem se bo bavil s kolonizacijo.

* **Zborovanje učiteljskega društva** *za kranjski šolski okraj* se preloži zaradi plebiscita od 11. oktobra na prihodnji ponedeljek dne 18. oktobra t. l. Spored in čas zborovanja je isti.

* **Pevsko društvo Zvon** v Trbovljah preloži vsled nepričakovanih ovir za 9. t. m. napovedani koncert na dan 24. oktobra ob 20. uri.

* **Shod hišnih posestnikov** v Kranju. Pretečeno nedeljo se je vršil v čitalnični dvorani v Kranju prav dobro obiskan shod hišnih posestnikov, na katerem se je soglasno sklenilo ustanoviti društvo hišnih posestnikov za Kranj in okolico. Zborovanje je vodil g. L. Rebolj in so nastopili razni govorniki, med njimi g. dekan Koblar, ki so vsi slikali ne-

znošne razmere in obupen položaj hišnih posestnikov. Zvezo društev hišnih posestnikov za Slovenijo je zastopal njen predsednik g. Iv. Frelih iz Ljubljane, ki je v obširnem govoru opisoval vse stanovanjske naredbe kakor tudi zakon v varstvo najemnikov in njega zle posledice za vse stanove. Priporočal je tesno organizacijo hišnih posestnikov v vsej državi kakor tudi velik stik z drugimi produktivnimi stanovi. Resolucije, sprejete na zadnjem ljubljanskem shodu hišnih posestnikov, so se soglasno odobrile. Nato so se sprejela društvena pravila in se je volil pripravljalni odbor.

st **Nogometna tekma.** Danes ob 16. uri se vrši na prostoru Ilirije pred državnim kolodvorom nogometna tekma Ilirija rez. : Sparta.

* **Pri** *„Državni posredovalnici za delo“* v Ljubljani in njenih podružnicah v Mariboru, Ptuju in Murski Soboti je iskalo v tednu od 26. septembra do 2. oktobra 1920. dela 231 moških in 75 ženskih delavnih moči. Delodajalci so pa iskali 659 moških in 55 ženskih delavnih moči. Posredovanj se je izvršilo 166.

* **Stavbeni delavci** *v Ljubljani* so predložili delodajalcem spomenico, v kateri zahtevajo zvišanje plač za 100%, ter groze, da bi sicer morali stopiti v štrajk.

* **Mariborski javni nameščenci** so izdali proglas, da do shoda, ki se bo vršil te dni, ne morejo izraziti stališča napram volitvam za konstituanto. Na ponedeljkovem zborovanju so nekateri govorniki nastopali proti demokratom zaradi novih draginjskih doklad, katere so označili kot nesprejemljive. Pri tem pa so seveda popolnoma pozabili povedati, da klerikalni poslanci niso nikdar niti z mezincem genili za uradništvo in pozabili so, da je vse, kar se je za uradništvo v Jugoslaviji dosedaj storilo, storila JDS.

* Na mariborskem kolodvoru stoji že dva dni 23 vagonov prašičev za Dunaj, ki jih zaradi ustavitve prometa z Avstrijo ne morejo spraviti naprej.

* Zvišanje *krušnih cen v Celju.* Kakor čujemo, so se danes določile v Celju višje krušne cene, ker se je moka znatno podražila.

* **Nove** *mesne cene v Celju:* Komisija za določanje cen je imela v torek dne 5. t. m. sejo, v kateri je sklenila z ozirom na obstoječe živinske cene v celjskem okraju določiti cene za volovsko in telečje meso prve vrste za kilogram 22 do 24 kron, za kravje in bikovo pa za kilogram 18 do 20 kron. Obenem se je določilo, da smejo mesarji prodajati le volovsko in telečje meso prve vrste, stojničarji pa meso druge vrste. Ta odredba velja od ponedelika, 11. oktobra naprej.

* **Ivan Klojčnik,** star okoli 10 let, baje iz mariborske okolice, brez stariše v, je bil 13. septembra 1920 prijet, ko se je potikal okoli južnega kolodvora v Zagrebu. Čez dva dni je bil pripeljan v Ljubljano, kjer je bil oddan v državni dečji dom v Bohoričevi ulici št. 29. Vse poizvedbe po njegovih svojcih so ostale doslej brezuspešne. Kdorkoli bo vedel kake podatke o Ivanu Klojčniku, naj to javi podpisanemu oddelku. — Poverjeništvo za socijalno skrb v Ljubljani, oddelek za zaščito dece in mladine.

* **Zastrupila se je.** Iz Celja nam poročajo 6. t. m. Zastrupila se je včeraj popoldne Josipina Rojc-Komauer, stanujoča na Ljubljanski cesti št. 10. Popoldne je odšla od doma, prišla čez nekaj časa k sestri Mariji Pačko v Ozki ulici in dejala, da je bolna. Sestra je poklicala zdravnika, ki je konstatiral zastrupljenje ter odredil, da so jo prepeljali v bolnico, kjer je ob 11. uri ponoči umrla. Nekateri smatrajo za vzrok njenega samomora melanholijo, drugi pa nesrečno ljubezen.

* **Vlom** *v grad Podvin.* V grad Podvin pri Radovljici, last Margarete Polynac, je bilo vlomljeno. Tat je odnesel za 5000 kron raznega blaga. Storilec je neznan.

* **Tatvina.** France Čatar, pisar, je ukradel posestnici Alojziji Sever v Kozarjih pri Dobrovi znesek 7080 kron.

* **Tatvine v vojašnicah.** V nekaterih ljubljanskih vojašnicah so izginjale iz skladišč civilne obleke mobilizirancev. Tako je n. pr. iz podstrešnega skladišča vojašnice kralja Petra izginila obleka, čevlji, klobuki in drugo 17 mobiliziranim vojakom, ki se doslej še niso prijavili. Na Golovcu v bivši Anžičevi gostilni so policijski organi odkrili veliko zalogo obleke, cenjeno na 6275 kron. Aretirana sta bila brata Spasojc in Milo Gjuraskovič. Obleko je njima prodajal vojak Anton Hren, ki je tudi aretiran.

Gospodarstvo.

IVAN RENČELJ:

Česa potrebujemo za razvoj naše industrije.

Ob porajanju naše jugoslovanske države je priobčil bivši deželni glavar vladni svetnik Šuklje v „Slovenskem Narodu“ od dne 17. oktobra 1918 članek „V zaželjeni deželi“, v katerem je govoril tudi o naši bodoči industriji. V dotičnem odstavku je izrekel mnenje, naj bi bila obstoječa obrtna šola v Ljubljani oni zavod, kateri naj bi preskrbel razvijajoči se slovenski industriji praktične inženjerje. To mnenje je izzvalo v krogih naših inženjerjev-akademikov vihar ogorčenja.

Zadeva je za razvoj naše industrije tako ogromne važnosti, da ni odveč, ako se k svari povrnemo in pogledamo, kako skrbi zunanji svet za svoj tehniški naraščaj in za razvoj svoje industrije.

V Nemčiji, Angliji in Ameriki, torej v državah, kjer stoji tehnika na višku razvoja, ne ovirajo delovanja tehnike, ki nima visokošolskih spričeval. V zadnjih dveh državah velja v polnem obsegu geslo „veščemu prosto pot“.

Ko je zveza inženjerjev in arhitektov v bivši Avstriji pod pritiskom vojaškega interesa uspela v svoji hrepeneči želji, da je bila naredbenim potom, na podlagi § 14. ugotovljena pravica uporabe inženjerskega naslova na korist akademikov, poizkušali so posamezni inženjerji-akademiki v Nemčiji delovati na to, da se mora tudi pri njih omejiti pravico uporabe inženjerskega naslova v enakem smislu. Do takega koraka pa ni prišlo, ker so nastopila proti tendencam onih posameznikov njihova lastna inženjerska društva. V Würtemburškem društvu inženjerjev v Stuttgartu je predaval tem povodom državni svetnik *dr. inž. von Bach* o varstvu inženjerskega naslova, nanašaje se na omenjeno avstrijsko naredbo, v sledečem smislu:

„Posamezni nemški inženjerji skušajo delovati na to, da se mora napraviti nov korak v smeri poostritve krajnega razlikovanja nekako tako kakor se je to zgodilo v Avstriji potom naredbe, ki določa, da se smejo posluževati inženjerskega naslova le absolventi visokih šol. Tak razvoj odnošajev v Nemčiji bi ne bil nepotreben, temveč naravnost škodljiv. Ustanovilo bi se proti geslu „veščemu prosto pot“ nov privilegij na podlagi šolskih izkušenj in s tem postavilo umetne, naši industriji skrajno škodljive ovire. Nikakor ne zadostuje šolska izobrazba, da postane mož dober inženjer, za inženjersko delo ga usposablja šele dalekosežna življenska skušnja dela, katera mu omogoči uspešno praktično delovanje v inženjerskem poklicu. Uspeh naših *tehniških srednjih šol* je tak, da so dale naši industriji že nebroj mož, kateri se smejo popolnoma opravičeno nazivati inženjerje.

Nemška industrija mora brezpogojno zahtevati, da more one osebe, ki so v njej zaposlene in ki uspešno opravljajo inženjerski posel, tudi svobodno označati z inženjerjem, ne glede na to, so li položili ali ne visokošolski izpit. Potom prostega tekmovanja v naši industriji delujočih mož je postala nemška industrija to, kar je bila tik do vojne in kakršna se je pokazala v vojni.“

Praktičnega inženjerja ne poznajo in ne vedo ceniti le v Nemčiji, temveč še v večji meri v Angliji, ki je pradomovina tehnike. O tem predmetu piše Siegmund Müller, profesor na tehniški visoki šoli v Berlinu, v svoji knjigi „Tehniške visoke šole v Severni Ameriki“, naslednje:

„Anglija je porodica tehniške vede; pretežna večina onih mož, ki so položili temelj inženjerski vedi, so bili Angleži. To dejstvo ni ostalo tbrez vpliva na daljni razvoj v Angliji. Spomin, ohranjen vsled silnega narodnega čustvovanja, na potek razvoja njihovih s ponosom imenovanih starih mojstrov, kateri so vsi prehodili *trdo pot prakse,* je dovedel Angleža v vprašanju inženjerske vzgoje do znanega *precenjevanja praktične izobrazbe in podcenjevanja znanstvenega šolskega poduka.*

Po izvršetku elementarne ali srednje šole stopijo mladi gojenci, večinoma v starosti 14 let, v tako veliko strojno tovarno ali v biro priznanih civilnih inženjerjev in arhitektov; njih učna doba traja 4 do 5 let. Cel delavni dan — pri gojencih v strojni gradnji traja od 6. ure zjutraj do 5. ure popoldne — se uvajajo mladi ljudje v glavnem z lastnim zrenjem in vajo od spodaj gori polagoma v praktični del svojega poklica. Teoretični poduk dobivajo pretežno šele zadnja leta svoje učne dobe.

Pa tudi Amerika, čije sila tehniške tvorbe je vobče znana, je v tehniški izobrazbi prvotno šla isto pot kakor Anglija. Šele v novejši dobi je krenila drugo, in sicer kaor v vsakem drugem obziru tako tudi v vprašanju tehniške naobrazbo, v popolnoma svojo smer. V uvodu svoje knjige pravi navedeni pisatelj: „Vsled dolgo trajajočega vpliva materinske zemlje je dobil angleški ‚sistem učencev‘ tudi v Ameriki tem lažje dostop, ker Amerikanec vobče ljubi praktično delovanje. Glavni vzrok velikih tehniških uspehov leži v nenavadni nadarjenosti Amerikanca za inženjerski poklic, v njegovi samostojnosti, samozavesti in značajnih lastnostih.“

Angleški „sistem učencev“ pa se ni v Ameriki v splošnem ohranil, temveč se je moral umakniti novemu „sistemu učencev“, katerega si danes prilagajajo vse velike tvornice.

Izboren primer tega sistema nudi ena največjih ameriških tvornic „Westingbouse Electric and Manifacturing Works“. Za novostopivše inženjerje (prostovljce) ima določen poseben oddelek pod nadzorstvom samostojnega voditelja. Ta voditelj je podal sledeča pojasnila o „sistemu učencev“:

„Mi izobražujemo stalno 150 oseb, ki se hočejo posvetiti inženjerskemu poklicu. Pogoj vstopa je, da so dosegli na kakem vodilnem zavodu po 4letnem študiju graduacijo prve vrste. Vsake tri mesece jih pošiljamo iz ene delavnice v drugo, iz enega biroja v drugega, dokler ne postanejo za *nas uporabljivi,* polnovredni inženjerji“.

Praktični Amerikanec je kakor vedno tudi v tem vprašanju izbral edino pravo pot, ki vodi do uspeha. Zgolj praktično, *strogo tehniško delovanje,* kakršno je prinesel iz svoje angleške domovine, ni moglo trajno zadovoljiti njegovega, po novostih in popolnosti stremečega duha. Uvidel je, da more doseči še veliko večjih uspehov, ako svojemu praktičnemu delovanju prida znanstveno podlago. Iz tega stremljenja so tudi izšli Taylor-jevi (Taylor je bil prvotno stugar za železo in je pozneje prejel naslov doktorja filozofije M. C.) znastveni spisi o uspešnem obratovanju“. Amerika je združila na ta način teoretično in praktično naobrazbo v eno celoto, ki ji danes daje veliko prednost pred nemškim tehnikami.

Ta orijentacija o potrebah za uspešno tehnično delovanje ni zavedla Amerikanca v zmote, da bi bil omejil praktičnemu delavcu kakorkoli prostost delovanja. Amerikanskemu inženjerju-akademiku ne pade niti na um, da bi komurkoli delal ovire v tem oziru.

V Ameriki je slej kot prej odprta vsakemu nadarjenemu človeku prosta pot. Tamkaj si človek ne ustvari eksistence s spričevali, temveč z delom; delo je edini merodajni dokaz, ki nudi zanesljivo podlago za sodbo o njegovih sposobnostih in naslovih.

Kar je pa bilo za postanek in razvoj industrije drugod dobro, ni mogoče, da bi bilo za nas slabo. Zgodovina v razvoju industrije nam glasno govori, da so bila najugodnejša tla za njen razvoj le tamkaj, kjer ni bilo tehniško delovanje vezano na razne predpise o vsposobljenosti in o spričevalih, temveč kjer je vladala v tem pogledu najširša svoboda. O tem dejstvu nam je jasno začrtana pot, po kateri moramo hoditi tudi mi Jugoslovani, ako si hočemo ustvariti lastno narodno industrijo in jo dovesti do razcvita.

Zdrava pamet nam veleva, da se učimo iz uspehov in neuspehov drugih. Zajemajmo iz bogatega vira skušenj, ki nam govore o razlogih razvoja svetovne in zlasti ameriške industrije. Te skušnje nam v prvi vrsti pravijo, da razvoj in povzdig industrije temelji na svobodnem, neomejenem tekmovanju vseh sposobnih v tehniškem delovanju.

Absolventi naših visokih tehniških šol, katerim ni bil končni cilj zgolj spričevalo, temveč v prvi vrsti istinita pridobitev tehniškega znanja, kateri čutijo nagnenje in ljubezen do tehniškega delovanja, britko občutijo svoje nepoznanje praktične strani tehniškega znanja. V tehniški šoli ameriškega tipa in toka je enostranska izobrazba nemogoča.

* Poduk v praktičnih vajah v delavnicah in laboratorijih, po kojem se odlikuje ameriška tehniška visoka šola, pa bi moral imeti svoj početek v primernih oblikah že v nižjih šolah, istotako po ameriškem vzorcu. v teh šolah bi se bodoči visokošolec stopnjema pripravljal in si pridobival razpoloženje za visokošolski poduk takega ustroja.

Namen tega spisa je, vzbuditi zanimanje za predmetno vprašanje v vseh slojih našega naroda, ker je od splošnega zavzetja za njegovo rešitev odvisno, kdaj in ali se sploh razvije v naši državi industrija, ki bo produkt naših sil in naša narodna lastnina ter naš ponos.

*

— **Vinski davek** znaša 32 K od hektol. To je nadomestek za prejšnjo državno trošarino z deželnimi dokladami vred. V nekaterih krajih se boje, da se bo trošarina pobirala že pri producentu in bi torej zadela tudi kmeta glede lastne uporabe. To ne bi bilo zakonito in se ne namerava. Obdačen je le konsument in se davek pobere šele po prodaji od strani producenta. Novo je, da ne bo davka plačal le gostilničar in gostilniški pivci, ampak tudi oni, ki kupujejo vino v sodčkih. To je uvedeno, da se enakomerno obdači tudi premožnejše sloje. Izpolnjena je s tem stara pritožba gostilničarjev. Da pol obdačljivega vina ne uide, treba obširnih kontrolnih odredb. Seveda se bodo kleti pregledovale in se bo tudi kakor do zdaj pazilo na vinsko trgovino in gostilne; evidenca bo tudi glede transporta. Vsak *slučaj, kjer bi se skušalo obdačiti producenta,* ki ni trgovec z vinom, *naj se nam javi.* Naredba določa, da si sme kmet obdržati samo gotovo količino za svojo uporabo. Ta določba ni v soglasju z zakonskim načrtom, ki oprošča kmeta od trošarine na vino, neglede na to, koliko vporabi za svoje potrebe. Naši poslanci bodo zahtevali da se ta nanaredba popravi. Davek je v vsej Sloveniji enak.

— **Trošarina na meso** v celi Sloveniji se vsled zahteve posl. dr. Brezigarja odpravi. Finančni minister je pristal na tozadevni sklep finančnega odbora, ki se je, dasi je v njem bil prisoten le en slovenski poslanec, postavil na pravilno stališče, da v Sloveniji ne sme biti davka, ki bi se v enaki višini ne pobiral drugod. Prav tako se ima odpraviti linijska trošarina, ki jo plačuje Ljubljana, v kolikor je ta trošarina državna. Občinska trošarina ostane.

= **Vinska trgovina s Čehoslovaško.** Zagrebška „Riječ“ je prinesla poročilo, da je naša vlada v trgovinski pogodbi s Čehoslovaško odklonila češko zahtevo po uvozu češkega piva v našo državo. Zato je tudi Čehoslovaška zabranila uvoz našega vina. Ker je tudi Avstrija za naše vino zaprta, grozi naši vinski trgovini kriza. „Jugosl. Lloyd“ pa prinaša o tej stvari od informirane strani sledeče: V čehoslovaško-jugoslovanski trgovinski pogodbi ni nobene točke, ki bi omejevala izvoz našega vina. Ker pa ima ČSR vezano gospodarstvo, je za vsak uvoz vina potrebno posebno dovoljenje od strani ČSR. Glede carine veljajo dosedanji predpisi. Ker pa hoče čehoslovaška vlada braniti interese domače, posebno slovaške vinske produkcije, je jasno, da bo veliko prošenj za uvoz našega vina neugodno rešenih.

= **Z vinskega tržišča.** V naši Belokrajini je bila trgatev pred štirinajstimi dnevi končana. Mošt ima 16—22 stopinj sladkorja in ne zaostaja za letnikom 1917. Prodaja se po 10—14 K liter. Na Štajerskem trgatev še ni povsod končana. Tudi tam ima mošt povprečno 20 stopinj. Kvaliteta je izborna, količina manjša kakor povprečno. Iz Dalmacije prihaja poročilo, da je bilo letos malo belega grozdja, da pa je kvaliteta izvrstna ter da bo letošnje belo vino prava specijaliteta. Na Madžarskem narašča cena staremu vinu. A producenti zvišujejo cene tudi za mošt, ki se plačuje po 1200—1300 K za hektoliter. Pridelka je letos manj kakor lansko leto. Iz Italije poročajo, da je kvaliteta mošta izredno dobra ter da ima mnogo sladkorja, kvantiteta pa zaostaja za lansko. Na Češkem vinske cene stalno naraščajo.

= **Industrijski projekti.** Splošno nakupovalno društvo v Kočevju snuje opekarno, tovarno parketov in parno žago. Vsa ta podjetja bodo nameščena v bivši parni opekarni Muzzolini. Kočevski trgovci projektirajo tekstilno tovarno d. d.

= **Tobačni izvleček za pokončavanje škodljivcev na sadnem drevju.** Kmetijska družba je prevzela nabavo tobačnega izvlečka za pokončavanje listnih uši in drugih škodljivcev na sadnem drevju in ga bo oddajala podružnicam in sadjerejcem v posodah po 50 kg po ceni 100 dinarjev ali 400 K za to množino. Tobačna tvornica ne more oddajati tega sredstva v manjših količinah, ker ni dobiti za to primernih posod. Priporoča se podružnicam in posameznim kmetovalcem, da si naročijo to blago skupno v navedenih posodah po 50 kg in ga potem razdelijo med kmetovalce, pri čemer morajo ti sami skrbeti za manjše posode.

= **Železo za sodne obroče.** Jeklarna Jurija grofa Turnskega na Ravnah je pripravljena sprejeti naročila železa za sodne obroče, ter bi mogla v najkrajšem času postaviti to blago na trg. Cena železu za obroče je 20 K za 1 kg. Kmetijska družba za Slovenijo bo posredovala naročila in razdelitev železnih obročev med vinogradnike in sodarje. Interesenti naj se obrnejo na njo.

= **Carinska konferenca** *v Mariboru.* Dne 5. t. m. je bila zaključena tukajšnja konferenca, ki se je bavila s carinarno in železniškim blagovnim prometom. Te konference, kateri so svoječasno prisostvovali tudi zastopniki češkoslovaške vlade, so se udeležili nekateri inšpektorji iz Beograda, za južno železnico pa kontrolor Kocjančič. Komisija je proučevala posledice in vzroke carinskega in prometnega zla. Zastopniki železnice so lojalno priznali, da tudi železnica ni brez vsake krivde. Obenem pa se je tudi ugotovilo, da tudi stranke same niso brez krivde. V kratkem se ustanovi na postaji Tezno nova carinarnica II. razreda. Inšpektor Maldenovič je odpotoval iz Maribora v Zagreb, da prouči tudi tamošnje carinsko-prometne razmere. — Pripomnimo, da je bila ta konferenca sklicana na izrecna zahtevo naših poslancev v financijskem odboru. Ne vemo, ali bodo že sedaj odstranjene zapreke, ki ovirajo takojšnje zacarinjenje blaga. Prosimo pa vse stranke, ki importirajo blago in ki jim delajo carinarne težkoče, naj prijavijo *konkretne slučaje* uredništvu „Jutra“, da bodo mogli naši poslanci podvzeti v Beogradu primerne korake za odstranitev ovir.

= **Cena pšenici bo padla?** V subotiških trgovskih krogih se razširja senzacijonalna vest, da bo cena pšenici padla za 30%. Posebno neproducenti, ki imajo velike zaloge, se sedaj boje, da bi zakon proti draginji vplival na cene in da bi se cene maksimirale.

Borze 6. oktobra.

Zagreb. Današnja borza je bila nekoliko bolj čvrsta in je upati, da se tečaji še bolj popravijo. Zanimanje je bilo zlasti za delnice Hrv. zemaljske in Eskomptne banke in za Gutmana in Nar. šumsko industrijo. Z devizami in valutami je bila trgovina zelo živahna. Okrepčili so se dolarji, dočim je Dunaj nekoliko padel.

Devize: Berlin 194 do 195, Milan 512 do 515, London 419 do 425, Newyork 120 do 121, Pariz 810 do 815 Praga 155 do 156 Dunaj 35.70 do 36·. *Valute:* dolarji 120.50 do 121, avstrijske krone 37 do 37·50, rublji 126 do 130, češke krone 170 do 175, funti — do —, francoski franki 800 do —, napoleondori 417 do 425, marke 190 do 200, leji 224 do 226, lire 507 do 510, turške lire 440 do 445. Švica 2000 (blago).

Efekti:

	denar	blago
Banka za Primorje	1050	1100
Banka za trg., obrt i ind.	420	435
Hrvatska eskomptna	1550	1665
Banka Brod na Savi	285	295
Zagr. kreditna banka	975	1050
Jadranska banka	2350	2450
Ljubljanska kreditna	1100	1150
Hrv. zemaljska banka	710	715
Narodna banka	830	834
Prva hrv. štedionica	10.750	10800
Ročka pučka banka	690	720
Srbska banka	900	910
Dubrovačka	4900	5100
Gutman	2050	2100
Narodna šum. industrija	920	950
Ljubljanske strojne tovarne in livarna	1025	1165

Beograd. Tendenca čvrsta. *Valute:* funti — do —, franki 202 do 204, dolarji —.— do —, lire 133·50 do 134, levi 42 do —, leji 55·50 do 57, češke krone 45 do 46, marke 50·25 - 50.50, avstrijske krone 10·10 - 10.20, grške drahme 315 do 320, napoleondori 107 do 107.50. *Devize:* London 109 do 109.50, Pariz 205 do 206, Zeneva 495 do 500, Praga 40·5 do 41, Berlin 49 do 49·50, Dunaj 9.25 do 9.30. Milan 132 do 132·50, Rim — do —.—.

Dunaj, *devize v prostem prometu:* Zagreb 264 do 284, Budimpešta 94 do 104, Praga 434 do 460, Varšava 103 do 117, dinar 1060 do 1110, dolar 290, lira 1250, lej 535 do —, rublji 280, levi 400, marke 542.50 do 547·50, francoski franki 2025, švicarski franki 4775 do 4780, funti 982.

Efekti:

Avstr. kronska renta	120·—
„ majska renta	130·—
Ogrska kronska renta	115·—
V. avstrijsko vojno posojilo	67·—
Turške srečke	3580·—
Kreditni zavod za trg. in industr.	289·—
Anglobanka	899·75
Bankverein	109·—
Bosanska zemaljska banka	665·—
Avstro-Ogrska banka	5100·—
Živnostenska banka	1770·—
Državne železnice	4395·—
Južna železnica	1570·—
Alpine-Montan	4640·—
Praška železna industr.	9450·—

Zürich, *devize:* Berlin 9.65, Holandska 192.80, Newyork 694, London 21.82, Pariz 41.60, Milan 24.80, Bruselj 43.85, Kopenhagen 87.50, Stockholm 124·50, Kristijanija 64·50, Madrid 91.60, Buenos Ayres 230, Praga 8.10, Beograd 20·50, Zagreb 5.05, Varšava —·—, Dunaj 2·10, Zigosane 1.75, Budimpešta 1·75.

Vremensko poročilo.

Ljubljana 306 m nad morjem

Dan	Čas opazovanja ob	Stanje barometra v mm	Temperatura po C.	Vetrovi	Nebo	Padavina v mm
6. okt.	7. uri	741·6	10·2	sl. sz vzh.	oblačno	
6. okt.	14. uri	741·0	16·4			
6. okt.	21. uri	741·8	15·8	brez vetra	oblačno	0·1
Obir 2044 m nad morjem						
5. okt.	21. uri	569·6	4·0	brezvetra	megla	0·0
6. okt.	7. uri	567·9	2·0	„	„	

Srednja včerajšnja temperatura 12·0, normalna 12·2
Vremenska napoved: Lepše kratkotrajno severno vreme.
Solnce vzhaja danes ob 6.8, zahaja 17.28.

Mednarodni ženski kongres v Kristijaniji.

Kakor smo že poročali, se je vršil nedavno v Kristijaniji na Norveškem mednarodni ženski kongres. Seje in zborovanja so trajala celih deset dni. Mednarodna ženska zveza sestoji doslej iz 28 nacionalnih zvez z več milijoni članic.

Prve dni je deloval samo izvršilni odbor, da pripravi in uredi material za plenum, potem je tri dni zboroval plenum, a poleg tega so delovale istodobno stalne komisije.

V kratkih črtah bi se delo kongresa dalo morebiti najumestnejše grupirati v sledečih treh smereh: 1.) položaj mednarodne ženske zveze in očrtanje njenega dela napram ligi narodov; 2.) razmerje in skupni posli mednarodne ženske zveze napram drugim mednarodnim ženskim udruženjem; 3.) akcija mednarodne ženske zveze v aliiranih narodnih zvezah. V vsaki delovni skupini je bilo mnogo zanimivih sklepov, debat in referatov. Ligi narodov se predložita dve važni in lepi resoluciji in več projektov za delovanje. Mednarodnemu udruženju sufragetk se je poslal negativen odgovor na predlog, naj se vse mednarodne ženske zveze spojijo v veliko žensko konfederacijo. V tretji skupini so se vršile najinteresantnejše debate o zaščiti matere, o državljanstvu žen omoženih s tujci, o mednarodnem jeziku itd.

Čeravno veljajo po pravilih trije uradni jeziki, je bil kongres vendar popolnoma „angleški“ že zaradi velike večine delegatinj iz Zedinjenih držav, Anglije, Afrike in Avstralije in tudi zaradi tega, ker je prednica bila Angležinja; vladal je in prevladal angleški jezik. Ves svet govori angleški! Francosko skupino, ki je štela razmeroma malo članov, predstavljale so Francija, Belgija, Grška, Bolgarija in Urugvaj. Nemško skupino so tvorile Avstrija in Madžarska. Splošno so le manjši narodi spravili v razgovor boljše, svežejše in novejše stvari in ideje. Med temi se je odlikovala nizozemska delegacija. V tej so bile zastopane od advokata do bolničarke in tovarniške delavke vsi ženski poklici. Norveške žene so predložile najlepše in najčlovekoljubnejše resolucije, prečitale bogato poročilo. Grška se je udeležila razprave živahno in inteligentno. Ukrajina je, žal bila zastopana na kongresu po ženi, rojeni Francozinji, ki stalno živi v Parizu in ne zna jezika dežele, katero zastopa. *Jugoslavija* med malimi ni bila zadnja. Ena njenih delegatinj, gospa Sekulić je bila izvoljena za drugo tajnico za svetovno korespondenco mednarodne zveze in je torej vstopila v središče delovanja mednarodne zveze. Bolgarija je ostala neaktivna. Med velikimi je Velika Britanija bila večja kakor Zedinjene države. Gospa Gordon je bila najmarkantnejša osebnost kongresa. Ona je kot desna roka predsednice bila spiritus regens delovanja in sklepanja.

Končno nekoliko opazk: Nemke niso prišle na kongres zaradi tega, ker Nemčija ni bila sprejeta v ligo narodov. Vendar je bivša tajnica dr. Alice Salomon poslala poročilo in pismo, ki jej dela vso čast. Zveza nemških žena pa je z zračno pošto poslala vsakemu članu kongresa pozdrav in po eno število svojega glasila „Frauen Zeitung“. Avstrijska delegacija je napravila vtis take deprimiranosti, da jo je bilo mučno pogledati. Kitajka je, kakor je bilo videti, popolnoma resno predlagala, naj se prihodnji kongres vrši na Kitajskem, vendar se prijazno vabilo ni moglo sprejeti. Zamorka iz Južne Afrike je dokazala čisto nenavaden spomin za številke.

Ing. arh. prof. *Kregar Rado.*

Dragotin Inkiostri-Midenjak in narodna dekorativna umetnost.

Obrabljenost in konvencionelnost obstoječih grških, gotskih, renesančnih itd. motivov je silila umetnike iskati vir, iz katerega bi črpali nove motive. Nekateri so se vrnili k naravi in uporabljali njene oblike naturalistično, ali jih stilizirali popolnoma prosto, ne ozirajoč se na predpise prejšnjih umetniških perijod.

Povsem naravno je, da so umetniki tega časa obrnili svojo pozornost bogatemu zakladu narodne umetnosti. Narodna ornamentika — ornamentika preprostega naroda, je bila vir, iz katerega so zajemali pri svojem umetniške ustvarjenju.

Naroden ornament, do sedaj poznan samo med ljudstvom, je postal enakopraven klasičnemu ornamentu in ga ravno v tej dobi nadkriljeval. Pri vseh narodih so začeli umetniki ustvarjati v narodnem duhu. Slovenski umetniki, pred vsemi Maksim Gaspari in Birola so zastopali novo smer.

Pred kratkim je prišel v Ljubljano jugoslovanski umetnik, rojen v Dalmaciji, g. profesor Inkiostri-Midenjak. Kot ljubitelj narodne umetnosti je prepotoval in zbiral motive ne samo v svoji ožji domovini — Dalmaciji, ampak v vseh pokrajinah balkanskega dela Jugoslavije. Študiral je narodno umetnost Hrvatske, Slavonije, Banata, Bosne, Hercegovine, Srbije in Macedonije, doli do albanske in grške meje. Materijal, ki ga je nabral tekom svojega dolgoletnega potovanja, je ogromen. Trideset let svojega življenja je živel idealu narodne dekorativne umetnosti. Veliko je že ustvaril v tem duhu in poznan je preko mej svoje domovine. Angleški, francoski, italijanski in nemški časopisi so prinašali razprave o novi smeri jugoslovanske dekorativne umetnosti. Dobil je priznanje za svoja dela na razstavi v Parizu, zlato kolajno in žel veliko pohvale.

Zadnji čas je delal v Trstu. Vsled nevzdržnih razmer je zbežal, rešil, kar je mogel in se preselil v Ljubljano. Samo mali del svojega neumornega dela je prinesel s seboj in razstavil v Jakopičevem paviljonu. So to zbirke ornamentov, osnutki za razne dekoracije in nekaj nedovršene sobne oprave.

Ti razstavljeni predmeti nosijo kljub temu, da so zasnovani po narodnih motivih, značaj secesijonizma; in to je, kar moti; ali je povsem naravno. Umetnik Inkiostri je ustvaril največ v času secesijonizma. Nagon ustvarjati nekaj novega, ga je silil, da je pretrgal vsako vez z umetniško tradicijo in ga pripeljal k narodni umetnosti, katero pa ni samo slepo kopiral, ampak modernemu naziranju odgovarjajoče izpreminjal in oživil. Iz narodne dekorativne umetnosti je nastala moderna, takrat secesijonistična dekorativna umetnost. To so spoznali tudi v Parizu, kjer je dobil največjo nagrado. Bilo bi tudi nemogoče, da bi na umetniški razstavi, ki je takorekoč izraz, produkt dotičnega časa žel pohvalo umetnik, ki ne bi bil modern. Umetnik Inkiostri je postal zastopnik jugoslovanske, secesijonistične dekorativne umetnosti. Danes je ta smer preživljena; zato bo moral umetnik zahtevam časa svojo umetnost prilagoditi tako, da bo odgovarjala današnjim umetniškim nazorom — moral jo bo zopet modernizirati.

Moderna dekorativna umetnost ne išče več novih motivov, ornamentov in oblik, ampak prilagoditi obstoječe ornamente in forme tako, da odgovarjajo tehnologiji posameznega materijala.

To sem omenil vsled tega, ker namerava ustanoviti prof. Inkiostri v Ljubljani umetno-obrtno delavnico v zvezi z šolo. Šola bi izobraževala in vzgajala umetno-obrtniški naraščaj, v delavnici pa bi se izdelovali predmeti v narodnem slogu. Predno pa se ustanovi ta delavnica in šola, je potreba premisliti sledeče: Umetnik Inkiostri je prepotoval celi jugoslovanski Balkan. Znana mu je hrvatska, srbska itd. narodna umetnost; nikakor pa ne slovenska.

Če se ustanovi danes v Ljubljani delavnica in šola, je neobhodno potrebno, da bodo v tej šoli sodelovali slovenski umetniki, katerih naloga bo, poučevati naraščaj tudi v slovenskem narodnem slogu. Potrebno je, ohraniti umetniško individualnost slovenskega, hrvaškega in srbskega plemena. V tej delavnici izdelani predmeti bodo na prodaj, in ne malo ulogo bo igral v tem tujski promet. Čim bolj tipičen bo slog izdelanega predmeta, tem lažje se bo prodal. Imamo mi umetniki, ki obvladajo narodno umetnost in ki bi sodelovali s prof. Inkiostrijem, potem bode delavnica in šola vzgajala v pravi smeri — v narodnem duhu.

Različno je torej izražanje v besedi, različno v umetnosti. Čas pa bo ustvaril skupen jezik, skupno umetnost. To je treba pomisliti, v tem vprašanju se mora priti na jasno, potem bo imela šola svoj namen, delavnica uspeh in dobiček.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij „Jutra“.
Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.

Ženitna ponudba. Vdova srednje starosti z enim otrokom, ki ima stanovanje in opravo, nekaj tisoč kron premoženja, se želi seznaniti z gospodom drž. nastavljencem. Resne ponudbe pod „Vdova“ na upravo „Jutra“. 276

2000 K nagrade
dam onemu, ki mi preskrbi **stanovanje**, obstoječe iz sobe in kuhinje, eventualno tudi **meblirano sobo** z uporabo kuhinje ali samo prazno sobo. Ponudbe pod **„Stanovanje“** na Anončni zavod **Drago Beseljak**, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 5. 273 2—1

Lepo drobno morsko travo
nudi po najnižjih cenah **A. Sušnik, Zaloška cesta 21.** 272 2—2

Še nov pisalni stroj „Oliver“
se **samo proda** pri knjigarju **Urbanu Hervatu v Novem mestu.** 253 3—3

F. Oražem & Jančar
pleskarja
Ljubljana, Breg št. 6
se priporočata slavnemu občinstvu za vsa pleskarska dela. 228 10—6

Med, suhe gobe in fižol
kupuje po najvišjih dnevnih cenah
družba „SAD“,
trgovina in industrija z deželnimi in gozdnimi pridelki,
Ljubljana, Beethovnova ulica.
261 Prosi se za ponudbe. 6—3

Pšenico, ječam, zob, pasulj, kukuruz, mast, slaninu i sve ostale zemalj. proizvode te
prženi ječam
(sladnu kavu) nudi izvoznička i uvoznička trgovina 267 10-3
Milan P. Jovanović,
Mitrovica, Srem.

Na drobno! Na debelo!
Čaj
JOS. FABIANI
Ljubljana, Prešernova ulica 54, nasproti glavne pošte
telefon interurb. 548.
Velika zaloga špecerijskega in kolonijalnega blaga, likerjev, namiznih in desertnih vin. 116 6—5

Nova partija gonilnih jermenov došla. 151 6
Dobavlja: **„Drava“, lesna trgovska in industrijska delniška družba Maribor.**

Tatu že imamo!

v farovžu je skrit!

Založila in izdala „Domovina“.
Tiskala Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.
1920. 242 3

Ravnokar je izšla brošura „Tatu že imamo“, vrlo zanimiv in najboljši odgovor na klerikalno brošuro „Primite tatu“. Brošura se dobiva po knjigarnah in trafikah ter pri kolporterjih, izvod à 3 K. Tudi se lahko naroča pri upravništvu „Domovine“ v Ljubljani, Sodna ulica 6. Poslana po pošti kot tiskovina stane knjižica „Tatu že imamo“ 3 K.

OGLAS.
Dne 13. oktobra 1920 ob 11. uri predpoldne se bo vršila pri **intendanturi Dravske divizije v Ljubljani**
licitacija za oddajo mesa za ljubljansko garnizijo
za meseca november in december. Potrebna dnevna količina mesa 1200 do 1500 kilogramov; kavcija znaša 100.000 kron.
Vsi interesentje se k tej licitaciji vljudno vabijo. Licitacija je ustna in se morejo predpisani pogoji pregledati dnevno od 10. do 12. ure v pisarni intendanture, kazino, 1. nadstropje E. broj 6699 Dravska divizija.
Po zapovedi komandanta načelnik intendanture:
podpukovnik: **Al. Senčić.**
268 2—2

Kdor si želi nabaviti pristnega in znanega
haložana
naj se blagovoli poslužiti tvrdke:
Prva haloška trgovina z vinom Ante Korenjak in drug pri Sveti Barbari v Halozah. 266 3—2

Nepremočljivi dežni plašči iz pristnega angleškega
Waterproof cloth
se dobe pri tvrdki 165 8—6
A. & E. Skabernè
Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Javna dražba koruzne moke in zdroba.
7. t. m. ob 10. uri se proda na javni dražbi v skladišču „Jadrana“ na Dunajski cesti št. 9 tri in pol vagona koruzne moke in en in pol vagona koruznega zdroba. Blago užitno le za živino. Proda se le cela partija skupaj. Vreče pri blagu. 270 2—2

Volilni red
za
Ustavotvorno Skupščino
kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.
Priredil dr. Stefan Ságadin.
Cena 16 K. 241 5
Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Sodna ulica št. 6.

Kupimo
dobro ohranjen
parni kotel
(Walzenkessel)
za 5000 do 6000 litrov vsebine.
Natančni popis, kje se ga lahko ogleda, in zadnjo ceno je poslati na centralo
Dravogradske rafinerije mineralnega olja v Mariboru. 264 3—2

Naročajte dnevnik „Jutro“!

Natisnila Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.